הִלְכוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה סִימָן תקפב

ד הֶרֵב רַבֵּנוּ מְנוֹחַ בְּפֶרֶק ו׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה.
ה טוּר בְּשֵׁם מְנַהֵג אַשְׁכְּנַז. ו טוּר בְּשֵׁם אֲבִיו הָרֹא״שׁ (בְּרָכוֹת פ״א סִי׳ טז) וְשָׁפָן כָּתְבוּ הָרַמְבַּ״ם בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים.

הַקָּדוֹשׁ, (ח) אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר (ט) וְכֵן הַדִּין בְּהַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט: ג [*] [ד]בְּשַׁבָּת בֵּינָתִים, עַרְבִית יֹאמַר בִּבְרָכַת מֵעֵין שֶׁבַע (י) הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. הַגָּהּ: וְהוּא הַדִּין (יא) אִם חָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשַׁבָּת. וְחוֹתֵם בְּשֶׁל שַׁבָּת לְבַד, (יב) וְכֵן כְּשֶׁחָל יוֹם כִּפּוּר בְּשַׁבָּת (מהררי״ל (הל׳ עמ״ש) ומנהגים (מינהג, ר״ס)): ד [ה]יֵשׁ נוֹהֲגִים לְהִתְפַּלֵּל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים (יג) בְּכָרִיעָה, וּצְרִיכִין הֵם (ג) (יד) לִזְקֹף בְּסוֹף הַבְּרָכוֹת: ה [ו]אִם לֹא אָמַר (טו) זָכְרֵנוּ וּמִי כָמוֹךָ, (ז) אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. הַגָּהּ: אֲפִלּוּ לֹא עָקַר רַגְלָיו עֲדַיִן, (טז) רַק שֶׁסִּיֵּם אוֹתָהּ בְּרָכָה (תרומת

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

יְהוּדָה (סק״ג) שֶׁאִם הִתְחִיל הַבְּרָכָה שְׁאַחֲרֶיהָ וְנִזְכַּר, אֲפִלּוּ תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר חוֹזֵר לְרֹאשׁ:
ג [בשו״ע] בְּשַׁבָּת בֵּינָתִים. וְכָתַב מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ג) שֶׁאִם בִּבְרָכָה מֵעֵין שֶׁבַע שָׁעָה וְאָמַר הָאֵל הַקָּדוֹשׁ כָּתַב בְּשִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגהמ״י סק״ה) דְּחוֹזֵר, וְהַפְּרִי חָדָשׁ חוֹלֵק וּבֹרְיָא לֵיהּ דְּאֵינוֹ חוֹזֵר, וְכֵן כָּתַב בֶּגֶן הַמֶּלֶךְ סִימָן קמ״ט. וּבְמִסַּה וְהַמְּבַשֵּׂר יְהוּדָא (סק״ד) כָּתַב כְּהַפְּרִי חָדָשׁ, וְדַעַת הַמַּחֲזִיק בְּרָכָה כְּהַשִּׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה דְּחוֹזֵר. וְכָתַב דִּלְפִי דִּבְרֵי הַקָּדוֹשׁ הָאֲרִ״י זַ״ל (פרי עץ חיים שער השבת פ״ג) חוֹבָה הִיא וְגַם רַע״ל כֵּן נָהוּ לִדְבַר סָתָר, אֲלָא שֶׁנָּתְנוּ טַעַם לְפִי הַפָּשָׁט וְהִטְמִינוּ בְּרַמָּז, עַיֵּן שָׁם: (*) ו [בשו״ע] אוֹמַר בָּאֲפָּלָה וְכוּ׳. וְאִם טָעָה וְלֹא הִזְכִּיר מֵעֵין יוֹם טוֹב מְחַזִּירִין אוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבֵית יוֹסֵף בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יוֹנָה (בְּרָכוֹת ז. דַּ״ה וּמֵיהוֹ). וְאַף דִּתְפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת, תְּפִלַּת שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב חוֹבָה. כֵּן כָּתַב מוֹר וּקְצִיעָה (דַּ״ה וְאִם לֹא). וּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ד) כָּתַב דְּלֵיתָא, אֶלָּא דִּבְלָאו הָכִי הָאִידָנָא כָּל תְּפִלַּת עַרְבִית שֶׁזֶּה כְּחוֹבָה, עַיֵּן שָׁם וּבְסִימָן רס״ח (סק״ח). וְכָתַב עוֹד (סק״ה) בְּאֶחָד שֶׁאָמַר תְּפִלַּת עַרְבִית בְּתַקָּנָה שֶׁחָתַם מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים, אַף דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּכָלָל זְמַנִּים מִכָּל מָקוֹם לֹא כֵּן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְסִירְכָא דְּרֵגֶל נָקֵט וְאָתֵי, וְכֵמוֹ בְּיוֹם טוֹב אִם חָתַם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת לֹא יָצָא אַף עַל גַּב דְּיוֹם טוֹב מִקְרֵי שַׁבָּת. וְעוֹד שָׁנָה לֹא יָדַע מַעִיקָּרָא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּכָלָל זְמַנִּים כוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן רס״ח שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי דְּאִם יוֹם טוֹב אוֹ רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשַׁבָּת וְשָׁכַח בְּעַרְבִית וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁל יוֹם טוֹב חוֹזֵר, וְלֹא מְצֵי סָמִיךְ וְלִשְׁמֹעַ מִן הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּרָכָה, כֵּיוָן שֶׁאֵין מַזְכִּירִין בָּהּ שֶׁל יוֹם טוֹב. וּמַחֲזִיק בְּרָכָה כָּתַב דְּיוֹצֵא בִּבְרָכָה מֵעֵין שֶׁבַע, וּכְשֶׁלְּמֵי חֲגִיגָה דַּף ש״ו (ע״ב, סק״ו) חָלַק עַל הַמַּחֲזִיק בְּרָכָה דְּמַדְמֵי לֵיהּ לַאֲכִילַת פֵּרוֹת וּמְזוֹנוֹת כוּ׳ שֶׁאֵין עוֹלֶה יָפָה, אֶלָּא אֵינוֹ יוֹצֵא מֵעֵין שֶׁבַע וְכֵן נִרְאֶה לְעִנְיַּת דִּעְתִּי. וְעַיֵּן שָׁם בְּשַׁלְמֵי חֲגִיגָה (שו״ת, סק״ח) דְּאִם חָל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְשָׁכַח לוֹמַר וְהַוַּדְּעֵנוּ אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר, שֶׁעֲדַיִן לְהִבְדִּיל עַל הַכּוֹס. וְעַיֵּן בְּדַגוּל מֵרְבָבָה (דַּ״ה וּתתן לנו) שֶׁמָּה שֶׁהִשְׁמִיט הַמְחַבֵּר תִּבֶת בְּאַהֲבָה הִיא לְשִׁיטָתוֹ סִימָן [ת]ס״ז שֶׁהִיא נִסְחַת הָרַמְבַּ״ם (הל׳ תפילה פ״ב הי״ב), וּלְמַנְהָגֵנוּ שֶׁאוֹמְרִים בְּכָל יוֹם טוֹב, גַּם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יֵשׁ לְאָמְרוֹ, וּדְלֹא כְּאֵלִיָּה רַבָּה (סי׳ תפז סק״א), עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּשַׁלְמֵי חֲגִיגָה (שם) שֶׁאִם שָׁכַח לוֹמַר [מֶלֶךְ] (מֶלֶךְ) עַל כָּל הָאָרֶץ בְּשַׁחֲרִית יָצָא, וַאֲפִלּוּ לֹא אָמַר אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ עַל כָּל רַק אַחַד מִקְדַּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן יָצָא. אַךְ בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁהוּא מַלְכֻיּוֹת אֶפְשָׁר שֶׁצָּרִיךְ לַחְתֹּם מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ דּוּמְיָא דְּזִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, אַךְ לְפִי מָה שֶׁכָּתַב הָרַב דָּוִד אַבּוּדְרָהָם (סדר תפילת ר״ה ד״ה עתה) וְכָל בּוֹ (סי׳ סד) שֶׁבִּפְסוּקֵי זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת אוֹמֵר סְמוּךְ לְחֲתִימָה פְּסוּק אַחֲרוֹן שֶׁל תּוֹרָה מִפְּנֵי שֶׁמַּלְכֻיּוֹת אֵינוֹ חוֹתֵם בְּעִנְיַן הַמַּלְכֻיּוֹת אֶלָּא קְדֻשַּׁת מֶלֶךְ לֹא הֶקְבֵּעַ בְּהַקְדָּמָה, שֶׁאִם לֹא כֵּן הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר פְּסוּק מַלְכוּת סְמוּךְ לְחֲתִימָה שֶׁתִּהְיֶה סְמוּךְ לְחֲתִימָה מַעֵין הַחֲתִימָה, עַיֵּן שָׁם. וְאִם חָל בְּשַׁבָּת וְטָעָה בַּחֲתִימָה וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת, דַּעַת הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה סִימָן תפ״ז (הגה״ט) דְּיֵצֵא כֵּיוָן דְּיֵצֵא בְּאֶמְצַע הַבְּרָכָה, וְהַפְּרִי חָדָשׁ (שם ס״ג) חוֹלֵק וְכֵן כַּמָּה גְּדוֹלִים. עַיֵּן לְעֵיל סִימָן תפ״ז בְּבֵאוּר הֵיטֵב סָעִיף קָטָן ה׳. וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף (שם סק״ד) מַחֲזִיק בְּרָכָה (סי׳ רסח סק״ה ד״ה מיהו עדיין) הִסְכִּים גַּם כֵּן לִפְרִי חָדָשׁ וְכָתַב שֶׁכֵּן נִרְאֶה מֵהָרִיטְבָ״א פֶּרֶק ב׳ דְּבִיצָה (יז. ד״ה ובמוספין), עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהָאֲרִיךְ דְּשִׁפּוּר נַפְשֵׁהּ מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַשַּׁ״ז (סק״ג). וּמַחֲזִיק בְּרָכָה מֵיתִי

(*) דְּבוּר הַמַּתְחִיל זֶה שַׁיָּךְ לְעִמּוּד הַבָּא

בְּאֵר הֵיטֵב

לְהַלָּכָה דְּאַף אִם אָמַר מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר, וְכֵן הוּא דַּעַת הַבַּ״ח (סָ״ב וּתְשׁ״ס סָ״א) וּשְׁלָ״ה (פרק נר מצוה אות כה) וּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י סק״ב). וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגה״ט). וְטַ״ז (סי׳ קיח סק״ב) פָּסַק דְּיַחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל בְּתוֹרַת נְדָבָה, עַיֵּן שָׁם: ד (ג) לְזָקְפָ. קֹדֶם שֶׁאָמַר בָּרוּךְ. וּבְזִכְרֵנוּ צָרִיךְ לִזְקֹף קֹדֶם אֲזַי הֲבוֹת הַמְּסוּכוֹת לְבָרוּךְ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִשְׁחוֹת אַחַר כָּךְ כְּשֶׁיֹּאמַר בָּרוּךְ אַתָּה, אֲבָל בִּזְקִיפָה דְּמִי כְּמוֹךְ אֵין צָרִיךְ לִזְקֹף עַד שֶׁיֹּאמַר בָּרוּךְ, וְכֵן בְּכָל הַבְּרָכוֹת שֶׁאֵין שְׁחִיָּה בְּסוֹפָם. טַ״ז (סק״ב) עַיֵּן שָׁם. וּכְשֶׁזּוֹקֵף לֹא יְהֵא בְּקוֹמָה זְקוּפָה, וְאֵין זֶה בִּכְלַל הַשְׁתַּחֲוָאָה כְּשֶׁמַּראשׁ כָּפוּף, דְּגַם בְּכָל הַשָּׁנָה רְאוּי לִנְהֹג כֵּן, כָּל שֶׁכֵּן בְּיָמִים נוֹרָאִים. שָׁלָ״ה (פרק נר מצוה אות יא). וְכָל אָדָם יַחֲזֹר וְיִלְמֹד הַתְּפִלָּה וּקְרוֹבֵ״ץ שֶׁיִּהְיוּ שְׁגוּרִים בְּפִיו בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְכֵן יִלְמֹד לְבָנָיו סֵדֶר הַתְּפִלָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְהַפְסִיק. (מַהֲרִי״ל) [מַהֲרִי״ל] (הל׳ ר״ה): ה (ז) אין. אֲפִלּוּ רָצָה לְהַחֲזִיר אָסוּר. דֶּרֶךְ מֹשֶׁה (סק״ד), מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד). לְחַיִּים, בִּשְׁנֵ״ל הַלְמַ״ד וְלֹא בְּפֶ״ח דְּמִשְׁמַע לֹא חַיִּים, כִּדְאִיתָא בִּנְדָרִים (י:-יא:) לְחַלִּין בְּפֶ״ח הֲוֵי כְּמוֹ לֹא חִלִּין, עַיֵּן שָׁם. וְדַוְקָא בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה קָפְדִינַן, אֲבָל בְּכָל הַשָּׁנָה אוֹמְרִים הַשְׁכִּיבֵנוּ לְחַיִּים בְּפֶ״ח תַּחַת הַלַּמַ״ד עַל פִּי הַדְּקִדּוּק, דְּהַיְכָא שֶׁנִּשְׁחַר הַה״א הַיְדִיעָה שֶׁהָיְתָה רָאוּי לְהִכָּתֵב אַחַר אוֹתִיּוֹת בכל״מ וְנִתְחַר, בָּא הַפֶּ״ח מֵהַה״א הַיְדִיעָה תַּחַת אוֹת בכל״מ. כְּמוֹ בַּשָּׁמַיִם רָאוּי לִהְיוֹת בַּהַשָּׁמַיִם אֶלָּא שֶׁנִּשְׁחַר הַה״א הַיְדִיעָה, בָּא הַפֶּתַח תַּחַת הַבֵּי״ת לְהוֹרוֹת עַל הַ״א הַיְדִיעָה וְכֵן כֻּלָּם. וְעַיֵּן בְּרֵישׁ״י פָּרָשַׁת בְּשַׁלַּח (שמות יג כא) בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל לְנַחֵם וְגוֹ׳. וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (שם) מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה בְּשֵׁם בַּ״ח (סי״ז) וּמַטֵּה מֹשֶׁה (סי׳ תשצו). וְהָרִשְׁעָה בְּחִירִי״ק תַּחַת הֲרֵי״ש. שֶׁהַשִּׁלְטָן בְּקָמַ״ץ תַּחַת הַשִּׁי״ן שְׁנֵיהֶ. אֵין לוֹמַר וְאִז יֹאמַר צַדִּיקִים אֶלָּא וּבְכֵן. זֹהַר. וְאֵין לוֹמַר בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ, רַק יוֹם תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ. וְאֵין לוֹמַר וּמִלַּמְדֵיךָ הֵם מְלַמְּדִים, רַק וּמְרַחֲמֶיךָ הֵמָּה מְרַחֲמִים. טַ״ז (סק״ב ד״ה כתב). וְכוֹפְלִים

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

כְּדֵי שָׁלֹשׁ תֵּבוֹת, וְאִם שָׁהָא יוֹתֵר מִשִּׁעוּר זֶה לֹא מְהָנֵי חֲזָרָתוֹ. (ו) וְכָל זֶה כְּשֶׁלֹּא הִתְחִיל עֲדַיִן בְּרָכָה אַחֶרֶת, דְּאִי לָאו הָכִי אֲפִלּוּ תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר חוֹזֵר לְרֹאשׁ: (ח) אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר. הֵינוּ אֲפִלּוּ לֹא נִזְכַּר שֶׁהוּא יְמֵי תְּשׁוּבָה וּבְעֵת שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ הָיָה בְּדַעְתּוֹ גַּם כֵּן לְסַיֵּם הָאֵל הַקָּדוֹשׁ, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁלְּבַסּוֹף נִזְכַּר וְאָמַר הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ (ו) מְהַנֵּי: (ט) וְכֵן הַדִּין וְכוּ׳. אָזֵיל לְשִׁטְתֵּיהּ בְּפֶשֶׁט הַקּוֹדֵם. וּלְפִי מַה שֶּׁפָּסַק הָרַמְ״א בְּסִימָן קי״ח, בְּכָל גַּוְונֵי אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר, אִם לֹא שֶׁאָמַר בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹן הָאֵל אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט וְלֹא הִזְכִּיר מֶלֶךְ: ג (י) הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. וְאִם טָעָה וְאָמַר הָאֵל הַקָּדוֹשׁ יֵשׁ דֵּעוֹת בָּאַחֲרוֹנִים אִם צָרִיךְ לַחֲזֹר. וְדַוְקָא אִם סִיֵּם הַבְּרָכָה, אֲבָל אִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁסִּיֵּם יַתְחִיל מִן הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ [אַחֲרוֹנִים]: (יא) אִם חָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשַׁבָּת. רְצוֹנוֹ לוֹמַר יֹאמַר גַּם כֵּן בִּבְרָכַת מֵעֵין שֶׁבַע שֶׁבְּלֵיל שַׁבָּת הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ: (יב) וְכֵן כְּשֶׁחָלַ וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר גַּם כֵּן דְּאֵינוֹ חוֹתֵם בְּשֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים רַק בְּשֶׁל שַׁבָּת, וּכְכָל יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת שֶׁאֵינוֹ מַזְכִּיר בָּהּ שֶׁל יוֹם טוֹב, וְכַנַ״ל בְּסִימָן רס״ח סָעִיף ט׳ עַיֵּן שָׁם: ד (יג) בִּכְרִיעָה. לְפִי שֶׁאָנוּ תְּלוּיִים בַּדִּין לְפִיכָךְ יְכַוֵּן לְהִתְפַּלֵּל בְּאֵימָה וּבִירָאָה. וְהִנֵּה מִלְּשׁוֹן זֶה מַשְׁמָע כִּשְׁאָר כְּרִיעָה הַמְּזֻכָּר בַּכָּתוּב אֵצֶל דָּנִיֵּאל (ו יא) דַּהֲוָה כָּרֵיךְ עַל בִּרְכּוֹהִי, וְכֵן בִּשְׁלֹמֹה כְּתִיב (מלכים א, ח נד) קָם מִכְּרֹעַ עַל בִּרְכָּיו וְגוֹ׳, אֲבָל אֵין כְּפִיפַת הַבִּרְכַּיִם מְעַכֶּבֶת, וְכֵן מִשְׁמַע בְּסִימָן קל״א (סעי׳ ב) גַּבֵּי תַּעֲנִית צִבּוּר. וְעַיֵּן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ג) שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי דְּאִם אָמַר בָּרוּךְ וְלֹא כָּרַע יָצָא. וְעַיֵּן בְּמִסַּה וְהַמְּבַשֵּׂר יְהוּדָא (סק״ד) שֶׁכָּתַב דְּאִם כָּרַע וְלֹא הִזְכִּיר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ וְחָתַם בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, יָצָא. וְעַיֵּן בְּשַׁלְמֵי חֲגִיגָה (שו״ת, סק״ח) דְּאִם חָל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְשָׁכַח לוֹמַר [מַלְכֻיּוֹת] וְלֹא כָּרַע יָצָא, וְעַיֵּן שָׁם בְּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הַמְקוֹרוֹת

הדשן (סי׳ קמד)], וְהוּא הַדִּין (יז) אִם לֹא אָמַר וּכְתַב, וּבְסָפָר, נַמִּי דִּינָא הָכִי (טור): **ו** [*] [ז]אוֹמֵר בַּתְּפִלָּה וַתִּתֶּן לָנוּ אֶת יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה, (יח) וְאֵינוֹ מַזְכִּיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ: **ז** [ח]אִם חָל בְּחֹל, (ה) [ה] (יט) אוֹמֵר יוֹם תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ, וְאִם חָל (ו) [ו] (כ) בְּשַׁבָּת, אוֹמֵר זִכְרוֹן תְּרוּעָה: **ח** (כא) [ט]אֵינוֹ אוֹמֵר מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן, [י]וְכֵן אֵינוֹ אוֹמֵר וְהַשִּׁיאֵנוּ. וּבְתְפִלַּת מוּסָף (כב) אֵינוֹ אוֹמֵר וְאֵין אָנוּ יְכוֹלִין לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת לְפָנֶיךָ, אֶלָּא וְאֵין אָנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ. (כג) (וְחוֹתְמִין (ו) וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְכוּ׳) (טור): **ט** [כ]אַף עַל פִּי שֶׁכָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה מִתְפַּלְּלִים בְּלַחַשׁ, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים נוֹהֲגִין לוֹמַר (כד) בְּקוֹל (ט) (ח) רָם. וּלְהַטְעוֹת לֹא חָיְשִׁינַן, כֵּיוָן שֶׁמְּצוּיִים בְּיָדָם מַחֲזוֹרִים. הַגָּהּ: וְנוֹהֲגִין שֶׁכָּל אֶחָד אוֹמֵר לְחַבֵּרוֹ (ט) לְשָׁנָה טוֹבָה (כה) תִּכָּתֵב (טור):

ז כְּרַבִּי חִסְדָּא וְרָבָא עַרוּכִין מ׳ (ע״ב). ח טוּר בְּשֵׁם רַב שַׁר שָׁלוֹם וְהָרֹא״ש (פ״ד סי׳ יד) בְּסוֹף רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְכֵן כָּתוּב בְּמַסֶּכֶת סוֹפְרִים פֶּרֶק י״ט (ה״ד). ט שָׁם בְּשֵׁם רַב הַאי. י שָׁם בְּשֵׁם ר״ר מַגְרַמְיָא וּמְנַהֵג אַשְׁכְּנַז וּסְפָרַד. כ פִּסְקֵי תּוֹסְפוֹת סוֹף רֹאשׁ הַשָּׁנָה (אות עב).

תקפג דְּבָרִים שֶׁנּוֹהֲגִים לֶאֱכֹל בְּלֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א [*] [א]יְהִי אָדָם רָגִיל לֶאֱכֹל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה רוּבְּיָא דְּהֵינוּ תִּלְתָן, כַּרְתִּי, סִלְקָא, תַּמְרֵי, קָרָא. (א) וּכְשֶׁיֹּאכַל רוּבְּיָא [ב]יֹאמַר (ב) יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּרְבּוּ זְכֻיּוֹתֵינוּ. כַּרְתִּי, יִכָּרְתוּ שׂוֹנְאֵינוּ. סִלְקָא, יִסְתַּלְּקוּ אוֹיְבֵינוּ. תַּמְרֵי, יִתַּמּוּ שׂוֹנְאֵינוּ. קָרָא, יִקָּרַע גְּזַר דִּינֵנוּ וְיִקָּרְאוּ לְפָנֶיךָ זְכֻיּוֹתֵינוּ. הַגָּהּ: וְיֵשׁ נוֹהֲגִין לֶאֱכֹל (ג) תַּפּוּחַ מָתוֹק

א מֵימְרָא דְּאַבָּיֵי בְּרֵישׁוֹת ר׳ עֲמוּד א׳ וְהוֹרָיוֹת י״ב (ע״א). ב מָרְדְּכִי רֵישׁ רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשֵׁם מְנַהֵג רַב הַאי.

בְּאֵר הֵיטֵב

לְעֵילָא בְּכָל הַקְּדִישִׁים. מְנַהֲגִים (מהרי״ל סדר תפילות של ר״ה) **ז** (ה) **אוֹמֵר.** אֲפִלּוּ בַּלַּיְלָה בְּקִדּוּשׁ: (ו) **בְּשַׁבָּת.** וְאוֹמֵר אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִּמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ, אֲבָל בְּשָׁאָר מְקוֹמוֹת אֵין אוֹמְרִים רְצֵה בִּמְנוּחָתֵנוּ. לְבוּשׁ (ס״ח): **ח** (ז) **וּדְבָרְךָ.** בֵּין בְּהַטְעָרָה בֵּין בְּקִדּוּשׁ: **ט** (ח) **רָם.** אֲבָל לֹא יַגְבִּיהַּ קוֹלוֹ מְאֹד. עֵין שָׁלֵ״ה (פרק נר מצוה אות יב): (ט) **לְשָׁנָה:** כָּתַב לְבוּשׁ שְׁבִיּוֹם רִאשׁוֹן אַחַר הַתְּפִלָּה אֵין לוֹמַר לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵב, דְּיֵשׁ לְהַחֲזִיק חֲבֵרוֹ לְצַדִּיק. וְהַמְּגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) כָּתַב דְּיָכוֹל לְאָמְרוֹ עַד אַחַר חֲצוֹת, עַיֵּן שָׁם. וְטַ״ז (סק״ד) כָּתַב דְּיֵשׁ לְאָמְרוֹ בְּלֵיל שֵׁנִי גַּם כֵּן, דְּהָא בְּיוֹם שֵׁנִי אוֹמְרִים זְמַן מִטָּעָם שֶׁעִקַּר מִיּוֹם שֵׁנִי לְפָעָמִים, עַיֵּן שָׁם. וְיֵשׁ לוֹמַר תִּכָּתֵב וְתֵחָתֵם. מַעֲגְלֵי צֶדֶק:

א (ו) **תַּפּוּחַ.** וּמְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ אַף שֶׁאוֹכְלִין אַחַר הַמּוֹצִיא. וְיֵשׁ נוֹהֲגִין אֵינוֹ יָכוֹל לְכַוֵּן בְּעִנְיַן אַחַר שָׁרִי. וְעַיֵּן בְּשַׁלְמֵי חֲגִיגָה (שט: ד״ה כתב) שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם סֵפֶר בֵּית דָּוִד סִימָן שע״א וְשע״ח דְּמַה שֶּׁנּוֹהֲגִין הַצִּבּוּר לוֹמַר כָּל הַחֲזָנָה שֶׁל עֲמִידָה וּמוֹסָף עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, אַף עַל גַּב דְּנִתְבָּאֵר סִימָן קכ״ד (ס״ד) שֶׁצְּרִיכִים הַצִּבּוּר לְשַׁתֵּק כו׳. יֵשׁ לוֹמַר שֶׁאֵין אָסוּר אֶלָּא בְּכָל הַשָּׁנָה, אֲבָל הָכָא כֵּיוָן דְּכָל יוֹמָא לֹא עָבְדִי וְהִשְׁתָּא עָבְדִי לֵית לָן בָּהּ, אֲבָל מַה שֶּׁנּוֹהֲגִים לְהָרִים קוֹל יוֹתֵר מִן הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר זֶה וַדַּאי אֵינוֹ הָגוּן וְרָאוּי לִגְעֹר בָּהֶם עַיֵּן שָׁם. וּבְמִדְיָנָתֵנוּ לֹא רָאִיתִי מְנָהָג זֶה רַק הַצִּבּוּר שׁוֹתְקִים וְשׁוֹמְרִים לְדִבְרֵי הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, אַךְ בִּפְסוּקֵי מַלְכוּת זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפְרוֹת יֵשׁ אוֹמְרִים עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּלַחַשׁ, וְאַף שֶׁמְּזַכִּיר גַּם כֵּן שְׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים כֵּיוָן שֶׁהֵם פְּסוּקֵי תַּנַ״ךְ הוּא בְּקוֹלוֹ בַּתּוֹרָה. וְכֵן כָּתַב הַטַּ״ז סִימָן תרכ״א סְעִיף קָטָן ג׳. וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה לְעֵיל סִימָן רט״ו (סק״ו). וְכֵן כָּתַב הָרַ״י לְעִנְיַן אֲמִירַת אוֹחִילָה שֶׁאוֹמְרִים הַצִּבּוּר עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר (מסכת ר״ה בהג״ה ד״ה ראוי), עַיֵּן שָׁם. אַךְ יֵשׁ לוֹמַר בְּלַחַשׁ שֶׁלֹּא יִבְטֵל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִתְּפִלָּתוֹ, וְגַם יְזַהֵר כְּשֶׁיִּרְצֶה לוֹמַר עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר גַּם מִשְּׁאָר נִסַּח הַתְּפִלָּה כְּדֵי לְכַוֵּן לִבּוֹ בְּהִתְעוֹרְרוּת תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים, מִכָּל מָקוֹם לֹא יַזְכִּיר שׁוּם שֵׁם, וּכְשֶׁיַּתְחִיל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לוֹמַר אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ כו׳ יַתְחִיל הוּא מִתְּבַת מֶלֶךְ, וְגַם בְּשָׁאָר הַנֻּסָּח יְדַלֵּג כְּשֶׁיִּבְא לְהַזְכָּרַת שֵׁם. וְאִפְשָׁר שֶׁגַּם זֶה יָכוֹל לוֹמַר דֶּרֶךְ בַּקָּשָׁה כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בְּשַׁחֲרִית פָּרְשַׁת עֲקֵדָה דֶּרֶךְ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים. וּמִכָּל מָקוֹם עַל כָּל פָּנִים יְזַהֵר שֶׁלֹּא לְסַיֵּם הַבְּרָכָה וְגַם אֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי אִם כְּשֶׁמַּרְגִּישׁ בְּנַפְשׁוֹ שֶׁיִּתְעוֹרֵר עַל יְדֵי זֶה לְכַוֵּן לִבּוֹ לְאָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם:

א [בשו״ע] **יְהֵא אָדָם רָגִיל כו׳.** (סק״א) וּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ב) שֶׁגַּם בְּלֵיל שֵׁנִי דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יַעֲשֶׂה כֵּן:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

רְאִיָּה מִדִּבְרֵי הַשֵּׁ״ס כַּמָּה פְּעָמִים. וְעַיֵּן בִּבְנְיַן אַרְיֵאל בְּפָרָשַׁת קֹרַח ׳כָּל הָעֵדָה כֻּלָּם קְדוֹשִׁים׳ (במדבר טז ג) וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּטַ״ז לְעֵיל סִימָן ש״פ (ס״ק א) וְכֵן בְּטַ״ז (סק״ג) שָׁכַתַב וְיֵשׁ רְאָיָה לָזֶה לְעֵיל, חָסֵר בַּדְּפוּס חֲבוֹת סִימָן ש״פ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּיָד אַפְרַיִם: **ז** [ה] **אוֹמֵר.** וְעַיֵּן בִּפְרִי חָדָשׁ אִם אָמַר בְּחֹל זִכְרוֹן תְּרוּעָה אֵינוֹ חוֹזֵר. וְאִפְשָׁר בְּשַׁבָּת אִם אָמַר יוֹם תְּרוּעָה אֵינוֹ חוֹזֵר, כֵּיוָן דְּבֵית דִּין קְבוּעַ וְסָמוּךְ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל תּוֹקְעִין אִי נַמִּי כו׳. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תקצ״א בִּבְרָכָה דְּשׁוֹמֵעַ קוֹל תְּרוּעָת כו׳: **[ו] בְּשַׁבָּת.** עַיֵּן בְּאֹר הֵיטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב אֲבָל בְּשָׁאָר מְקוֹמוֹת כו׳ נִמְשָׁךְ אַחַר מַה שֶּׁכָּתוּב לְקַמָּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו), וְהוּא טָעוּת סוֹפֵר. וְצָרִיךְ לוֹמַר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּיָד אֶפְרַיִם, אֲבָל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל בְּשַׁבָּת כו׳, עַיֵּן שָׁם: **ט [ח] רָם.** וְעַיֵּן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ח) דְּלִפְי טַעַם הַזֹּהַר (פרשת ויגש רט״ו) וְהָאַר״י ז״ל שֶׁאָסְרוּ בְּחֹל, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁצָּרִיךְ לִזָּהֵר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים דְּדִינָא יָתִיב, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּיָד אֶפְרַיִם לְעֵיל סִימָן ק״א (ד״ה ואין ראיה). וְשָׁם כָּתַבְתִּי דְּאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְכַוֵּן בְּעִנְיַן אַחַר שָׁרִי. וְעַיֵּן בְּשַׁלְמֵי חֲגִיגָה

הֲלָכוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה סִימָן תקפב תקפג

ו [*] [ז]אוֹמֵר בַּתְּפִלָּה (יז) אִם לֹא אָמַר וּכְתַב, וּבְסָפָר, נַמִּי דִּינָא הָכִי (טור): **ז** [ח]אִם חָל בְּחֹל, (ה) [ה] (יט) אוֹמֵר יוֹם תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ, וְאִם חָל (ו) [ו] (כ) בְּשַׁבָּת, אוֹמֵר זִכְרוֹן תְּרוּעָה: **ח** (כא) [ט]אֵינוֹ אוֹמֵר מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן, [י]וְכֵן אֵינוֹ אוֹמֵר וְהַשִּׁיאֵנוּ. וּבְתְפִלַּת מוּסָף (כב) אֵינוֹ אוֹמֵר וְאֵין אָנוּ יְכוֹלִין לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ. (כג) (וְחוֹתְמִין (ו) וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְכוּ׳) (טור): **ט** [כ]אַף עַל פִּי שֶׁכָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה מִתְפַּלְּלִים בְּלַחַשׁ, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים נוֹהֲגִין לוֹמַר (כד) בְּקוֹל (ט) (ח) רָם. וּלְהַטְעוֹת לֹא חָיְשִׁינַן, כֵּיוָן שֶׁמְּצוּיִים בְּיָדָם מַחֲזוֹרִים. הַגָּהּ: וְנוֹהֲגִין שֶׁכָּל אֶחָד אוֹמֵר לְחַבֵּרוֹ (ט) לְשָׁנָה טוֹבָה (כה) תִּכָּתֵב (טור):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֱמֶת רַק וּדְבָרְךָ אֱמֶת. וְכוֹפְלִין לְעֵילָא בְּכָל עֲשָׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה בְּכָל הַקְּדִישִׁים שֶׁאוֹמְרִים: **(יז) אִם לֹא אָמַר וּכְתַב וּבְסֵפֶר וְכוּ׳.** וְכֵן גַּם תּוֹסְפוֹת וּבְכֵן תֵּן וְכוּ׳ שֶׁאוֹמְרִין בִּבְרָכָה שְׁלִישִׁית, אִם לֹא אָמְרוּ כְּלָל אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ [אַחֲרוֹנִים]: **ו** (יח) **וְאֵינוֹ מַזְכִּיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ.** דְּכֻשְׁאוֹמְרִים יוֹם הַזִּכָּרוֹן (יט) קָאֵי נַמִּי אֲרֹאשׁ חֹדֶשׁ דִּקְרֵי זִכָּרוֹן, דִּכְתִיב (במדבר י י) ׳וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וְגוֹ׳ (וְהָיָה) [וְהִיוּ] לָכֶם לְזִכָּרוֹן׳: **ז (יט) אוֹמֵר יוֹם תְּרוּעָה וְכוּ׳.** וַאֲפִלּוּ (יט) בְּתְפִלַּת הַלַּיְלָה אוֹ בְּקִדּוּשׁ, אַף עַל גַּב שֶׁאֵין תּוֹקְעִין בַּלַּיְלָה, מִכָּל מָקוֹם הוּא יוֹם שֶׁל תְּרוּעָה, דִּלְמָחָר בְּוַדַּאי יִתְקָעוּ. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דִּבְדִיעֲבַד אִם אָמַר בְּחֹל זִכָּרוֹן תְּרוּעָה וְסַיֵּם הַבְּרָכָה אֵינוֹ חוֹזֵר, [דְּהָא בַּתּוֹרָה כְּתִיב (ויקרא כג כד) ׳זִכָּרוֹן תְּרוּעָה׳ אַף עַל גַּב דְּמִדְאוֹרַיְתָא תְּקִיעָה שַׁרְיָא בְּשַׁבָּת]. וְהוּא הַדִּין בְּשַׁבָּת אִם אָמַר יוֹם תְּרוּעָה גַּם כֵּן אֵינוֹ חוֹזֵר: **(כ) בְּשַׁבָּת אוֹמֵר וְכוּ׳.** וְאוֹמֵר אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִּמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ וְכוּ׳, אֲבָל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל בְּשַׁבָּת אֵין אוֹמְרִים רְצֵה בִּמְנוּחָתֵנוּ, כֵּיוָן שֶׁהוּא יוֹם עִנּוּי וְאֵינוֹ מְנוּחָה גְּמוּרָה [לְבוּשׁ (ס״ח) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים]: **ח (כא) אֵינוֹ אוֹמֵר מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּלֹא כְּאִיזוֹ דְּעוֹת שֶׁהֶחֱזִירוּ בַּטּוּר דְּסְבִירָא לְהוּ שֶׁיֵּשׁ לְאוֹמְרָם: **(כב) אֵינוֹ אוֹמֵר וְאֵין אָנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת.** דְּהָא אֲפִלּוּ בִּזְמַן הַמִּקְדָּשׁ לֹא הָיָה הַמַּצְוֹת עֲשֵׂה לְהֵרָאוֹת כִּי אִם בִּשְׁלֹשָׁה רְגָלִים: **(כג) וְחוֹתְמִין וּדְבָרְךָ אֱמֶת.** יֹאמַר וְתִמְלֹךְ אַתָּה ה׳ לְבַדְּךָ [בְּרִכֵּי יוֹסֵף (ס״ק יב)]: **ט (כד) בְּקוֹל רָם.** אַתָּה הוּא ה׳ לְבַדְּךָ מִפְּנֵי שֶׁעַל יְדֵי זֶה יוּכְלוּ לְהִתְפַּלֵּל יוֹתֵר בְּכַוָּנָה. (יג) וּמִכָּל מָקוֹם לֹא יַגְבִּיהַּ קוֹלוֹ יוֹתֵר מִדַּאי: **(כה) תִּכָּתֵב.** וְלִנְקֻבָּה יֹאמַר (יד) בְּיוֹד״ת. [א]הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) מְצַדֵּד דְּיֵשׁ לוֹמַר גַּם כֵּן וְתֵחָתֵם, וְהַגְּרָ״א בְּבֵאוּרוֹ מַסְכִּים לְדַעַת הָעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת (מאמר חקור דין ח״ב פ״ו) דְּאֵין לוֹמַר וְתֵחָתֵם. [ב]וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (שם) דְּיִכּוֹלִין לוֹמַר לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵב עַד חֲצוֹת הַיּוֹם. וְעַיֵּן בְּטַ״ז (סק״ד) דְּמוֹכַח מִנַּיֵּהּ דְּיוֹם שֵׁנִי כְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּמֵי לָזֶה וְיִכּוֹלִין לוֹמַר גַּם בְּלֵיל שֵׁנִי לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵב, [ג]וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יט) חוֹלֵק עַל זֶה:

א (א) **וּכְשֶׁיֹּאכַל רוּבְּיָא וְכוּ׳.** וְהוּא הַדִּין (ס) מַה שֶּׁנִּקְרָא בִּלְשׁוֹנוֹת אֲחֵרִים לְשׁוֹן רִבְיָה יֹאכַל כָּל מְדִינָה וּמְדִינָה כִּלְשׁוֹנָהּ: **(ב) יְהִי רָצוֹן.** [ד]מִלְּפָנֶיךָ (ג) ה׳ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּרְבּוּ זְכֻיּוֹתֵינוּ. וְכָתַב אֲלִיָּה רַבָּה (סק״א) בְּשֵׁם שָׁלֵ״ה (פרק נר מצוה אות כא) יִתְעוֹרֵר אָדָם בְּתִשׁוּבָה כְּשֶׁיֹּאמַר יְהִי רָצוֹן וְיִתְפַּלֵּל עַל זֶה בְּלֵב שָׁלֵם: **(ג) תַּפּוּחַ מָתוֹק בְּדִבְשׁ.** וְהַתַּפּוּחַ (ג) עִקַּר וּמְכֻבָּד עָלָיו, וּפוֹטֵר הַדְּבַשׁ. וְאַף שֶׁאוֹכֵל הַתַּפּוּחַ אַחַר בְּרָכַת הַמּוֹצִיא, מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו. וְיֵשׁ נוֹהֲגִין לִטְבֹּל הַמּוֹצִיא בִּדְבַשׁ:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ו (יז) אַחֲרוֹנִים: **ז** (יח) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה וכתוב) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים: **ט** (יט) אַחֲרוֹנִים: **(יז)** פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ח):

א (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(ג)** כָּל בּוֹ (סי׳ סד) וְרַבֵּנוּ דָּוִד אַבּוּדְרָהָם (סדר תפילת ר״ה ד״ה גרסינן בפרקין): **(ג)** אַחֲרוֹנִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו״ע הרב (סי״ז) כתב כהרמ״א שאומרים לשנה טובה תכתב. ובסידורו כתב לומר לשנה טובה תכתב ותחתם. **ב]** בשו״ע הרב (שם) כתב דביום שני אין לומר כן אחר חצות היום [ומשמע שביום ראשון אפשר לומר אפילו אחר חצות]. **ג]** ובשו״ע הרב (שם) כתב שאין לומר דבר זה ביום שני של ראש השנה אחר חצות היום, לפי שכבר נגמרה הכתיבה של ראש השנה. **ד]** בשו״ע הרב (ס״א) כתב: יאמר יהי רצון מלפניך שירבו זכיותינו.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah